

מורגש. לא ניתן היה, אף לא בבדיחה או בירידות, לומר לו, אתה, אתה מבין? מרחק כלשהו ובלי תיגרא היה תמיד בינו לבין האנשים..."

„לוחם מת רק פעם אחת“

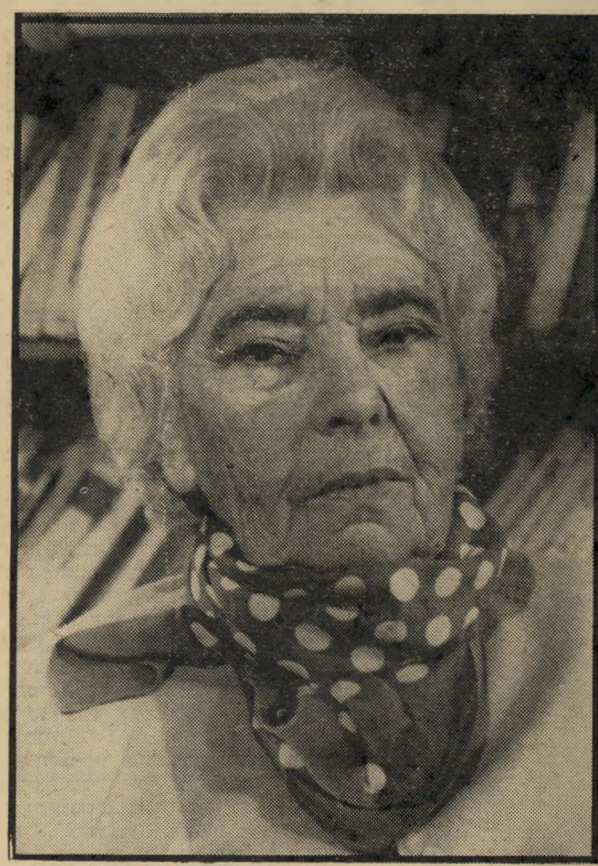
בקטע הקצר של מריה יופה על מהפכת אוקטובר בעמוד האש, היא תיארה כיצד היא נמצאה בחדר שכן לחדר בו חילק ולדימיר איליך לנין את התיקים לחבריו המהפכנים, ומינה אותם למשרות של קומיסרים. מריה יופה תיארה את שראו עיניה בבניין הסמולני, אשר יגאל לוסין כינהו „הבית-האדום של סאנט-פטרסבורג“. מריה: „... אבל צריך לומר שבועדה-קומי-סרים העממיים הראשון רק טרוצקי היה יהודי. כל היתר היו לא-יהודים. ובכן, קומיסר-החינוך היה לונצ'רסקי. אחר כך... נו, מי עוד היה, איזה עוד משרדים ישנם? תחבורה... עכשיו איני זוכרת את כולם... אבל, לדעת, יהודי היה שם רק אחד: טרוצקי. אבל בכלל היו שם יהודים רבים, והם מילאו תפקיד משמעותי. אין זה דבר מפליא: ליהודים היה בעד מה להיאבק, ולכן הם היו, כמובן, במפלגת-המאבק העיקרית. ומובן ישנם היו באגף המהפכני ביותר, זאת אומרת, הבולשביקים...“

טרוצקי יופה

ליאו טרוצקי, ששמו האמיתי היה לייב ברונשטיין (מימין), ולידו יועצו ועוזרו, אדולף יופה. יופה היה עוזרו של טרוצקי במשאומתו עם הגרמנים בברסט-ליטובסק, עיר-הולדתו של מנחם בגין. שם חתמו הבולשביקים, לפי הוראת לנין, על חוזה-שלום.

משפיל, שטיפח לגרמניה שטחים רחבים. הוא התרוקן מתוכנו כאשר מוגרה גרמניה כעבור שנה. כמו זאב ז'בוטינסקי, היה טרוצקי נואם משלהב. כמו ז'בוטינסקי, נולד ברוסיה ומת ביבשת אמריקה. טרוצקי היה היוצר האמיתי של הצבא האדום ואדריכל ניצחוננו במלחמת-האזרחים שהתחוללה לאחר המהפכה.

על אחד מניסוחיו של טרוצקי לגבי המהפכה והמהפכנים מספרת מריה יופה סיפור ששמעה מאחד הלוחמים המהפכניים: „בימים אלה היה אצלנו טרוצקי. מה עוד הפחיד אותי נורא? כל הזמן אתה שומע זיג'יזיג'יג', כדורים. סביבך עפים כדורים. אתה מבין? והנה אמר טרוצקי: „במה נבדל פחדן מלוחם-מהפכן אמיתי? פחדן מת מכל מילה, מכל שריקת-כדור, ומיכנסו רטובים. בכל דקה הוא מת, בכל יום מיכנסו רטובים. ולוחם-מהפכן אמיתי מת רק פעם אחת, והעיקר — הוא מת ב-כבוד.“

„כל כך ליריים...“

כל כך גינקולוגיים...

על המימד האישי בריקמת-היהוסים שבין טרוצקי לבין בעלה, שהיה עוזרו העיקרי ותומכו, מספרת מריה בהמשך סיפורה הבילעדי: „הנה אני נזכרת כשבעלי כבר חלה, והתכנסו אצלו רופאיו להתייעצות. באותו הזמן הגיע אליו טרוצקי. אני קראתי את הסיפור של אחמאטובה... והוא מיד אמר לי: „מריה מיכאילובנה, אם את צריכה לדבר איתם, לני בבקשה, אל תתביישי, אני אקרא. מה יש לך ביד?“, יש לי כך וכך, אמרתי.“

„ואה, הבה נראה! ואני הלכתי והוא נשאר וקרא... אני נעדרתי זמן רב מדי, הייתי בחדר-העבודה של אדולף אברמור ביץ', הוא היה אז בחדר-העבודה הקטן. וכשחזרתי, אני רואה שהוא קורא בתת-להבות כזאת; החלטתי לא להפריע. „אחרי-כך הוא עצמו הניח את הספר. אני אומרת: תאמר לי, מה דעתך על השירים האלה? והוא אמר: „הביטי, המשוררת מאוד כישרונית. אם היא אדם צעיר ותמשך ותתפתח, היא יכולה להתיקרב לקלסקנים. הוא לא אמר שתהיה קלסקין — תתקרבי.“

„ואני אומרת לו: לא, אני שואלת את דעתך על השירים הללו.“
הוא אמר: „על השירים האלה? הביטי, הם כלי-כך עדינים, כלי-כך ליריים, כלי-כך גינקולוגיים. שמיד רואים, מרגישים, ש-כתבה אותם אשה. וזה לא הכרחי בשביל שירה.“
„נו, זאת היחה הברקה נהדרת. אתה מבין, לחזו את שתי המילים האלו... זה כמובן, לא היה אפשרי, אלא ביחס לאשה...“

טרוצקי

יוצא לגלות

אחד המרטיטים שבסיפורי מריה יופה הוא תיאור גירושו של טרוצקי ממוסקבה בידי סטאלין. זה היה בינואר 1928. כאשר טרוצקי נשלח לגלות באלמא-אטא, איישם בקונסטאנז, אחרי שבשנת 1926 גורש כבר מהפוליטיביון. בקטעים שלא נעשה בהם שימוש בעמוד האש סיפרה: „...מה שהיה בתחנת-הרכבת — אי אפשר לתאר. כל הכיכר המתה אדם, אי-“

משוררת שנודתה מאוחר יותר בידי סטאלין וז'דאנוב. היא נרדפה, ושיריה לא הורשו להפצה בברית-המועצות.

העדה הראשית

מריה יופה, אשתו של אדולף יופה, התגלית הגדולה ביותר עד כה של הסידרה עמוד האש, האשה שהכירה את טרוצקי מקרוב, והממשיכה להעריצו היום. מריה יופה (מימין): בנעוריה, משמאל: כיום) סיפרה למראייני הסידרה כיצד

הכירה את טרוצקי ונלכדה בשבי קסמיו, כיצד ידע המהפכן הגדול לשמור על מרחק מן הבריות, וכיצד הבריחה את הוראותיו לאנשיו כאשר באו אנשי הבולשת הסובייטית, עלי-פי הוראות סטאלין, לעצרו ולגרשו. זוהי עדות היסטורית נדירה, אולי יחידה במינה, על אחת הדמויות המרתקות ביותר של המאה ה-20.

כבר נסע, ובתחנת-הביניים הוא מחכה לקרון הזה. יכולים התחילו להתפור, כמובן...“

בהמשך סיפורה של מריה יופה על גירושו של טרוצקי מצוי סיפור בלתי-ידוע: „והנה בבוקר אני מתעוררת, ממהרת למערכת, ופיתאום צילצול בטלפון. מי מדבר?“

„מריה מיכאילובנה, האם לא הכרת?“, „מה זה?! לב דוידוביץ!“

אבל אתה הרי נסעת אתמול, כך הודיעו לני.“

„אני לא נסעתי לשום מקום.“ „פשוט פחדו מהפגנה שיכולה הייתה להיות, ולא ידוע היה במה תסתיים. לכן רימו את כל המלווים.“

„את יודעת למה אני מטלפן?“ „במה העניין, לב דוידוביץ?“ „את יכולה להגיע?“ „בוודאי אינע, איוו שאלה!“

את פגישתה האחרונה משחזרת מריה יופה כך: „ואז נכנסו צ'קיסטים, 10 איש, כולם יפהפים, גבוהים אחד-אחד, לבושים היטב, והאחראי אמר: לב דוידוביץ?! — והצדיע — לב דוידוביץ, באתי לקחת אותך.“

„טרוצקי ענה: לא אסע לשום מקום. אמרו לי — מחר, והיום אני אפילו לא אוזו!“

החדר היה גדול, כמו זה, אבל מרובע, והוא הורה לכולם ללכת לפינה ההיא, ואני נשארת אתו. כאן, והוא נתן לא הוראה אחרונה. אתה מבין? אני הייתי נרגשת עמוקות, וגאה באמון שהוא נתן בי. לאף אחד הוא לא קרא. אתרי-כך הוא אמר כך... בעצם, בהתחלה הוא אמר... הוא הכתיב לי... אני הייתי אז עם שיער ארוך כרוך

צ'ה'קא, ראשי-התיבות של המישטרה החשאית בתקופה הראשונה שלאחר ה-מהפכה.